

อานิสงส์แห่งนิโรธสมาบัติ

เดชทัต ปักสังขานนท์
Techathat Paksangkane
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

บทคัดย่อ

นิโรธสมาบัติ เป็นความสามารถพิเศษสำหรับพระอรหันต์และพระอนาคามีผู้ได้ฌานสมาบัติเท่านั้น ผู้ที่เข้านิโรธสมาบัติจะได้รับความสุขอันเกิดจากความสงบแห่งจิตอย่างสูงสุดกระทั่งลืมกิน ลืมพักผ่อน แต่ธรรมชาติของร่างกายมนุษย์ที่ต้องมีการดื่ม การกิน การขับถ่าย การพักผ่อน การเคลื่อนไหวอริยาบถต่าง ๆ ท่านที่เข้านิโรธสมาบัติจึงไม่อาจอยู่ในสภาวะนั้น ๆ ได้นานเกินกว่าที่ร่างกายจะทนไหว เพราะร่างกายจะถูกทำลายหรือเสื่อมสลายลงเพราะขาดน้ำขาดอาหาร จึงมีตำนานเล่ากันต่อ ๆ มาว่า ผู้ที่ถวายอาหารมื้อแรกแก่ท่านผู้ออกจากนิโรธสมาบัติจะได้รับอานิสงส์ในปัจจุบันทันตา ฟังดูเป็นเรื่องเหลือเชื่อจริง แต่เรื่องของจิตเป็นสิ่งที่ยังรอคอยการพิสูจน์เพื่อความกระจ่างอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, นิโรธสมาบัติ, อานิสงส์

Abstract

Nirodha Samapatti was praised as an extraordinary ability only for Arahants and Anagamis who attained Jhana Samapatti. Whoever attained Nirodha Samapatti experienced happiness from tranquility until he forgot to have food or to get some sleep while human bodies naturally needed drinking water, food, excretion, sleep, and body movement. So, he could not stay in Nirodha Samapatti longer than his body could endure because his body would be destroyed due to lack of water and food. In addition, there were several stories on any person who gave the first meal to who released from Nirodha Samapatti had got an urgent advantage here and now. It sounded unbelievable and credulous, but everything about human minds always waited for the scientific proof.

1. บทนำ

มียักษ์ตนหนึ่งนามว่า นันทยักษ เกิดในดินแดนของอสูรมีอาวุธคือกระบองวิเศษสามารถทุบหินผา หรือภูเขาให้แหลกละเอียดเป็น เป็นผุยผงได้วันหนึ่งอยากทั้งหลาย เมื่อเข้าสู่ที่ประชุมย่อมกล่าวขานความสามารถของตนเองที่ได้กระทำผ่านมาโดยอ้างถึงฤทธิ์ หรือของวิเศษของตนเอง โดยเฉพาะอาวุธคู่กายคือกระบองของตนเองว่ามีความสามารถในการทำลายล้างมากน้อยเพียงใด แต่ละคนบ้างก็อ้างว่า กระบองของตนสามารถทำลายสัตว์เช่นช้างได้ถึง 100 เชือก บ้างก็อ้างว่าทำลายภูเขาหินผาจนแหลกละเอียดเป็นผุยผงได้ เป็นต้น

ด้วยความคึกคะนอง นันทยักษ อยากแสดงอานุภาพของตนเองในวันเพ็ญเดือนหงายแจ่มกระจ่าง จึงขอขึ้นไปบนท้องฟ้า เห็นพระภิกษุรูปหนึ่งนั่งนิ่งศรัทธามีริศมีเป็นมันเลื่อมรับกับแสงจันทร์วันเพ็ญ จึงใช้กระบองของตนเองเพื่อแสดงอานุภาพของตนเองกับเพื่อนยักษ์ด้วยกัน ถึงแม้ว่าจะถูกทักห้ามปรามเอาไว้ก็ไม่ฟัง พลันก็เอากระบองทุบลงบนศีรษะของพระภิกษุรูปนั้น ด้วยผลแห่งกรรมนั้นปรากฏว่า แผ่นดินได้แยกออกแล้วสูบเอา นันทยักษ นั้นจนขาดใจตายแล้วไปบังเกิดในเวจีมหานรก การกระทำของนันทยักษ นั้นหาว่าพระภิกษุ รูปนั้นคือพระสารีบุตร เป็นผู้พระธรรมเสนาบดีอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้าที่กำลังเข้าสู่นิโรธสมาบัติตามธรรมดา พระอรหันต์ผู้เข้าสู่นิโรธสมาบัตินั้น จะไม่มีอันตรายใด ๆ มาทำร้ายได้แม้เพียงไปเส้นขนของท่าน แม้ใครก็ตามไม่ว่าจะเป็น เทพ มนุษย์ หรือสัตว์ที่ประทุษร้ายทำอันตรายท่านในช่วงขณะนั้นก็ไม่สามารถทำได้ อีกทั้งเป็นกรรมหนักดังผลกรรมที่ปรากฏอย่างเช่นนันทยักษ

ในทางกลับกันบุคคลเมื่อได้ทำบุญกับพระผู้ออกจากนิโรธสมาบัติหากได้ทำบุญถวายอาหารบิณฑบาตเพียงเล็กน้อยด้วยกุศลนั้น สามารถสำเร็จได้ทันตาเห็นตัวอย่างเช่น ชาวนาคนหนึ่งตื่นเช้าขึ้นมาเข้าสู่ที่นาของตนทำการไถนาจนถึงเวลาสาย ได้เห็นพระอรหันต์ขึ้นมาถวายพระรูปหนึ่ง ซึ่งท่านได้ออกจากสมาบัติแล้วกำลังเดินเพื่อออกรับบิณฑบาต ชาวนาดูเห็นพระภิกษุเกิดความคิดที่เป็นกุศลว่า "เราไม่ค่อยได้ทำบุญทำทานกับพระเลย ซึ่งเป็นเวลานานแล้ววันนี้เราน่าจะทำบุญบ้าง" จึงได้นำอาหารที่ตนนำมาเพื่อจะกินหลังจากเสร็จการถ่ายหน้ามาถวายพระภิกษุรูปนั้นด้วยจิตใจที่แจ่มใสและด้วยศรัทธาหาว่าพระภิกษุรูปนั้นคือพระสารีบุตร ผู้พระธรรมเสนาบดีอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า

หลังจากทำบุญเสร็จก็มาไถนาที่ยังค้างอยู่ต่อ แต่พอไถไปได้สักพัก ปรากฏว่าไບผานของไถไปติดกับก้อนดินก้อนใหญ่ จึงใช้จอบขุดเพื่อที่จะเอาหินออก แต่ปรากฏว่าไບผานของไถที่ติดไม่ใช่หิน แต่เป็นก้อนทองคำขนาดใหญ่

2. ความหมายของนิโรธสมาบัติ

นิโรธสมาบัติ (อ่านว่า นิโรตสะมาบัต) นิโรตหะ แปลว่า การเข้านิโรธ, การเข้าถึงความดับ หมายถึงการเข้าถึงความดับสัญญา (ความจำ) และเวทนา (ความรับอารมณ์) ทั้งหมด ซึ่งสามารถดับได้ถึง 7 วันเรียกว่า นิโรธสมาบัติ เรียกว่า เข้านิโรธ เรียกเต็มว่า เข้าสัญญาเวทิตินิโรธ นิโรธสมาบัติต้องเป็นพระอรหันต์และพระอนาคามีผู้ได้ฌานสมาบัติเท่านั้น จึงจะสามารถเข้าได้ ถือกันมาว่า ผู้ใดถวายอาหารแด่พระสงฆ์ผู้ออกจากนิโรธสมาบัติมือแรกจะได้รับอานิสงส์ในปัจจุบันทันตา ทั้งนี้เพราะเป็นมื้ออาหารสำคัญหลังจากที่ท่านอดมาถึง 7 วัน ร่างกายจึงต้องการอาหารมากเป็นพิเศษ

3. วิเคราะห์ความเป็นไปได้แห่งญาณสมาบัติ

จากความหมายของสมาบัติคือ แปลว่า ถึงพร้อม แปลเหมือนกันกับคำว่า สมบัติ ศัพท์เดิมว่า สัมปัตติ แปลว่า ถึงพร้อม

สมาบัติ แปลว่า เข้าถึง หมายถึง เข้าถึง คือการเข้าถึงจุดของอารมณ์ที่เป็นสมาธิ หรือที่เรียกว่า ฌาน เมื่ออารมณ์ของสมาธิยังไม่เข้าถึงระดับฌาน ท่านยังไม่เรียกว่า สมาบัติ

อรุปสมาบัติหรืออรุปฌาน

1. อากาสนัญญายตนะ เฟ่งอากาศ ๆ เป็นอารมณ์
2. วิญญาณัญญายตนะ กำหนดหมายเอาวิญญาณเป็นอารมณ์
3. อากิญจัญญายตนะ กำหนดว่าไม่มีอะไรเลยเป็นอารมณ์
4. เนวสัญญานาสัญญายตนะ กำหนดหมายเอาการไม่มีวิญญาณ คือไม่รับรู้รับทราบอะไรเลยเป็นสำคัญ

ทั้ง 4 อย่างนี้เรียกว่าอรุปฌาน พอการเจริญไม่กำหนดหมายเอาอรุปเป็นอารมณ์กำหนดหมายเอาความไม่มีรูปเป็นอารมณ์จึงเรียกว่า อรุปฌาน

สมบัติ 8

ท่านที่ส่งสมบัติในรูปของสมบัติ 4 และทรงอรุณบัตรอีก 4 รวมทั้งรูปสมบัติ 4 รูปสมบัติ 4 เป็นสมบัติ 8

ผลสมบัติ

คำว่า ผลสมบัติ ท่านหมายถึงการเข้าสมบัติตามผลที่ได้ผลสมบัตินี้จะเข้าได้ต้องเป็นพระอริยเจ้าตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ท่านที่เป็นอริยเจ้าที่ไม่ได้สมบัติแปดมาก่อน ท่านเข้านิโรธสมบัติไม่ได้ ท่านก็เข้าผลสมบัติคือเข้าฌานนั่นเอง ท่านได้ฌานระดับใดท่านก็เข้าระดับนั้นแต่ไม่ถึงสมบัติแปดก็แล้วกัน และท่านเป็นพระอริยเจ้าจะเป็นพระโสดา สกิทาคา อนาคามี อรหัตต์ก็ตาม เมื่อท่านเข้าฌานท่านเรียกว่าเข้าผลสมบัติ ท่านที่ไม่เป็นพระอริยเจ้าเข้าฌานท่านเรียกว่าเข้าฌาน เพราะไม่มีมรรคผลต่างกันเท่านี้เองกิริยาที่เข้าก็เหมือนกัน ต่างกันแต่เพียงว่าท่านเป็นพระอริยเจ้าหรือไม่ใช่พระอริยเจ้าเท่านั้นเอง

นิโรธสมบัติ

นิโรธสมบัติท่านที่เข้านิโรธสมบัติต้องเป็นพระอริยะชั้นต่ำตั้งแต่พระอนาคามีเป็นต้น และพระอรหัตต์เท่านั้นและท่านต้องได้สมบัติแปดมาก่อน ตั้งแต่ท่านเป็นโลกียฌาน ท่านที่ได้สมบัติแปดเป็นพระอริยะต่ำกว่าพระอนาคามีก็เข้านิโรธสมบัติไม่ได้ต้องได้มรรคผลถึงอนาคามีเป็นอย่างต่ำจึงเข้าได้

ผลของสมบัติ

สมบัตินี้ นอกจากจะให้ผลแก่ท่านที่ได้แล้วยังให้ผลแก่ท่านที่บำเพ็ญกุศลต่อท่านที่ได้สมบัติด้วย ท่านสอนว่าพระก่อนบิณฑบาตตอนเช้ามีมติที่ท่านสอนให้เคาะระฆังก็เพื่อให้พระวิจยวิปัสสนาญาณ และเข้าฌานสมบัติ เพื่อเป็นการสนองความดีของทายกทายิกาผู้สงเคราะห์ในตอนเช้าของพระที่บวชใหม่ก็ทบทวนวิชาความรู้และซักซ้อมสมาธิเท่าที่จะได้ ผลของสมบัติอย่างนี้

1. นิโรธสมบัติ สมบัตินี้เข้ายากต้องหาเวลาว่างจริงๆพอเข้าคราวหนึ่งใช้เวลาอย่างน้อย 7 วันอย่างสูงไม่เกิน 14 วันใครได้ทำบุญแก่ท่านที่ออกจากนิโรธสมบัตินี้จะได้ผลในวันนั้นหมายความว่าคนจนก็จะได้เป็นมหาเศรษฐีในวันนั้น

2. ผลสมบัติ เป็นสมบัติเฉพาะพระอริยเจ้าท่านออกจากผลสมบัติแล้วสมบัตินี้เข้าออกได้ทุกวันและทุกเวลาท่านที่ทำบุญแก่ท่านที่ออกจากผลสมบัติท่านผู้นั้นจะมีผลไพบุลย์ในความ เป็นอยู่คือมีฐานะไม่ฝืดเคือง

3. ฌานสมาบัติ ท่านที่บำเพ็ญกุศลแก่ท่านที่ออกจากฌานสมาบัติจะทรงฐานะไว้ด้วยดีไม่ยากจนกว่าเดิมนับวันแต่จะเจริญงอกงามขึ้นเป็นลำดับ

4. เรื่องของฌาน

(พระไตรปิฎกเล่มที่ 31 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 23 ชุททกนิกายปฎิสัมภิตามรรค)

ฌาน 6 ไม่ทั่วไปด้วยพระสาวกเป็นญาณเฉพาะพระตถาคตเท่านั้น (1-6)

1. ปัญญาในการทรงจำทำให้ได้ฟังมาแล้วเป็นสุตมยญาณ [ญาณนั้นสำเร็จมาแต่การฟัง]
2. ปัญญาในการฟังธรรมแล้วสังวรไว้เป็นสีลมญาณ [ญาณอันสำเร็จมาแต่ศีล]
3. ปัญญาในการสำรวมแล้วตั้งไว้ดีเป็นภาวนามยญาณ [ญาณอันสำเร็จมาแต่การเจริญสมาธิ]
4. ปัญญาในการกำหนดปัจจัยเป็นธรรมฐิติญาณ [ญาณในเหตุธรรม]
5. ปัญญาในการย่อธรรมทั้งหลายทั้งส่วนอดีตส่วนอนาคตและส่วนปัจจุบันแล้วกำหนดไว้เป็นสัมมสนญาณ [ญาณในการพิจารณา]
6. ปัญญาในการพิจารณาเห็นความแปรปรวนแห่งธรรมส่วนปัจจุบันเป็นอุทัพพยานุปัสสนาญาณ [ญาณในการพิจารณาเห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อม]

5. ฌาน 67 ทั่วไปเป็นของพระสาวก (7-73)

7. ปัญญาในการพิจารณาอารมณ์แล้วพิจารณาเห็นความแตกต่างเป็นวิปัสสนาญาณ [ฌานในความเห็นแจ้ง]
8. ปัญญาในการปรากฏด้วยความเป็นไทย เป็นอาทิวญาณ [ญาณในการเห็นโทษ]
9. ปัญญาในความปรารถนาจะพ้นไปทางพิจารณาและวางเฉยอยู่เป็นสังขารุเปกขาญาณ
10. ปัญญาในการออกและหลีกไปจากสังขารนิมิตภายนอกเป็นโคตรภูญาณ
11. ปัญญาในการออกและหลีกเลียงจากกิเลสชั้นและสังขารนิมิตภายนอกทั้งสอง เป็นมรรคญาณ
12. ปัญญาในการระงับประโยชน์เป็นผลญาณ
13. ปัญญาในการพิจารณาเห็นอุปกิเลสต่างๆ อันอริยมรรคนั้นๆ ตัดเสียแล้วเป็นวิมุตตियาน
14. ปัญญาในการพิจารณาเห็นธรรมที่เข้ามาประชุมในขณะนั้นเป็นปัจจเวกขณญาณ

15. ปัญหาในการกำหนดท่าภายใน เป็นวัตถุนานัตตญาณ [ญาณในความต่างแห่งวัตถุ]
16. ปัญหาในการกำหนดท่าภายนอกเป็นโคจรนนัตตญาณ [ญาณในความต่างแห่งโคจร]
17. ปัญหาในการกำหนดจรिया เป็นจรियานานัตตญาณ [ญาณในความต่างแห่งจรिया]
18. ปัญหาในการกำหนดธรรม 9 เป็นธรรมนานัตตญาณ [ญาณในความต่างแห่งธรรม]
20. ปัญหาที่รู้ยิ่ง เป็นญาตัญญูญาณ [ญาณในความว่ารู้]
21. ปัญหาเครื่องกำหนดรู้เป็นตริณัญญูญาณ [ญาณในความว่าพิจารณา]
22. ปัญหาในการละเป็นปริจจาคัญญูญาณ [ญาณในความว่าสละ]
23. ปัญหาเครื่องเจริญเป็นเอกรสัญญูญาณ [ญาณ ในความว่ามีกิจเป็นอันเดียว]
24. ปัญหาเครื่องทำให้แจ้งเป็นสัมผัสสญญูญาณ [ญาณในความว่าถูกต้อง]
25. ปัญหาในความต่างแห่งอรรถ เป็นอรรถปฏิสัมภิตาญาณ
26. ปัญหาในความต่างแห่งธรรม เป็นธรรมปฏิสัมภิตาญาณ
27. ปัญหาในความต่างแห่งนิรุตติ เป็นนิรุตตปฏิสัมภิตาญาณ
28. ปัญหาในความต่างแห่งปฏิภาณ เป็นปฏิภาณปฏิสัมภิตาญาณ
29. ปัญหาในความต่างแห่งวิหารธรรม เป็นวิหารัญญูญาณ [ญาณในความว่าธรรมเป็นเครื่องอยู่]
30. ปัญหาในความต่างแห่งสมาบัติ เป็นสมาปัตตัญญูญาณ [ญาณในความว่าสมาบัติ]
31. ปัญหาในคอมต่างแห่งวิหารสมาบัติ เป็นวิหารสมาปัตตัญญูญาณ [ญาณ ในความว่าวิหารสมาบัติ]
32. ปัญหาในการตัดอาสวะขาด เพราะความบริสุทธิ์แห่งสมาธิอันเป็นเหตุไม่พึงชานเป็นอนันตริกสมาธิญาณ [ญาณในสมาธิอันมีในลำดับ]
33. ทสฺนาริปไตย ทสฺนระ มีความเป็นอธิบดี วิหาราธิคม คุณเครื่องบรรลุคือวิหารธรรมอันสงบ และปัญหา ในความที่จิตเป็นธรรมชาตินั้นอมไปในผลสมาบัติอันประณีต เป็นอรณวิหารญาณ [ญาณในวิหาร ถ้ามันไม่มีกิเลสเป็นข้าศึก]
34. ปัญหาในความเป็นผู้มี ความชำนาญด้วยความเป็นผู้ประกอบด้วยภาวะ 2 ด้วยความระงับสังขาร ด้วยญาณจรिया 16 และด้วยสมาธิจรिया 9 เป็นนิโรธสมาปัตตญาณ [ญาณในนิโรธสมาบัติ]

35. ปัญญาในความสิ้นไปแห่งความเป็นไปแห่งกิเลสและขันของบุคคลผู้รู้สึกตัวเป็นปรินิพพานญาณ
36. ปัญญาในความไม่ปรากฏแห่งธรรมทั้งปวงในการตัดขาดโดยชอบและในนิโรธ เป็นสัมมัสสีัญญาณ [ญาณในความว่าทำอันสงบและทำอันเป็นประธาน]
37. ปัญญาในความสิ้นไปแห่งกิเลสอันหนาสาภาพต่างๆ และเดชเป็นสัลเลขัญญาณ [ญาณในความว่าทำเครื่องขัดเกลา]
38. ปัญญาในความปกครองไว้ซึ่งจิตอันไม่หตู่และจิตที่ส่งไปเป็นวิริยารัมภญาณ
39. ปัญญาในการประกาศธรรมต่างๆเป็นอรรถสันทัสนญาณ [ญาณ ในการเห็นชัดซึ่งอรรถธรรม]
40. ปัญญาในการสงเคราะห์ธรรมทั้งปวงเป็นหมวดเดียวกันในการแทงตลอดทำต่างกันและทำมันเป็นอันเดียวกัน เป็นทัสนวิสุทธินญาณ
41. ปัญญาในความเป็นธรรมปรากฏโดยความเป็นของไม่เที่ยงเป็นต้นเป็นขั้นตญาณ
42. ปัญญาในความถูกต้องทำเป็นปริโยคาหนญาณ [ญาณในความอย่างเข้าไป]
43. ปัญญาในการรวมธรรม เป็นปเทศวิหารญาณ [ญาณในวิหารธรรมส่วนหนึ่ง]
44. ปัญญาในความมีกุศลธรรมเป็นอธิบดีเป็นสัจญาวิวัฏญาณ [ยานในความหริตไปด้วยปัญญาที่รู้ดี]
45. ปัญญาในธรรมเป็นเหตุและความเป็นต่าง ๆ เป็นเจโตวิวัฏญาณ [ญาณ ในการหลีกออกจากนิรณด้วยใจ]
46. ปัญญาในการอธิษฐานเป็นจิตตวิวัฏญาณ [ญาณในความหลีกไปแห่งจิต]
47. ปัญญาในธรรมอันว่างเปล่า เป็นวิวัฏญ [ญาณความหลีกไปด้วยญาณ]
48. ปัญญาในความสะอาดออกเป็นวิโมกขวิวัฏญาณ [ญาณในความหลีกไปแห่งจิตด้วยวิโมกข์]
49. ปัญญาที่มีความว่าธรรมจริง เป็นสัจจวิวัฏญาณ [ญาณในความหลีกไปด้วยสัจจะ]
50. ปัญญาในความสำเร็จด้วยการกำหนดกาย [รูปกายของตน] และจิต [จิตมีญาณเป็นบาท] เข้าด้วยกันและด้วยความสามารถแห่งความตั้งไว้ซึ่งสุขสัจญา [สัจญาประกอบด้วยอุเบกขาในจตุตถญาณเป็นสุขละเอียด] และลหุสัจญา [สัจญาเบาเพราะพ้นจากนิรณและปฏิปักขธรรม] เป็นอิทธิวิธญาณ [ญาณในการแสดงฤทธิ์ได้ต่าง]

51. ปัญญาในการกำหนดเสียงเป็นนิมิตหลายอย่างหรืออย่างเดียวด้วยสามารถการแผ่วิตก เป็นโสตธาตุวิสุทธิญาณ [ญาณอันหมดจดแห่งโสตธาตุ]
52. ปัญญาในการกำหนดจริยาคือวิญญาณหลายอย่างหรืออย่างเดียวด้วยความแผ่ไปแห่งจิต 3 ประเภทและด้วยความสามารถแห่งความผ่องใสแห่งอินทรีย์ทั้งหลาย เป็นเจโตปริยญาณ [ญาณในความกำหนดรู้จิตผู้อื่นด้วยจิตของตน]
53. ปัญญาในการกำหนดธรรมทั้งหลายอันเป็นไปตามปัจจัยด้วยสามารถความแผ่ไปแห่งกรรมหลายอย่างหรืออย่างเดียวเป็นบุพเพสันนิวาสานุสติญาณ [ญาณเป็นเครื่องระลึกถึงชาติก่อนๆ ได้]
54. ปัญญาในความเห็นรูปเป็นนิมิตหลายอย่างหรืออย่างเดียวด้วยสามารถแห่งแสงสว่าง เป็นทิพจักขุญาณ
55. ปัญญาในความเป็นผู้ มีความชำนาญในอินทรีย์ 3 ประการโดยปราการ 64 เป็นอาสวักขย [ญาณในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย]
56. ปัญญาในความกำหนดรู้เป็นทุกข์ขญาณ
57. ปัญญาในความสละเป็นสมุทัยญาณ
58. ปัญญาในความทำให้แจ้งเป็นนิโรธญาณ
59. ปัญญาในความเจริญเป็นมรรคญาณ
60. ทุกขญาณ [ญาณในทุกข์]
61. ทุกขสมุทัยญาณ [ญาณ ในเหตุให้เกิดทุกข์]
62. ทุกขนิโรธญาณ [ญาณในความดับทุกข์]
63. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาญาณ [ญาณ ในข้อปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับทุกข์]
65. อรรถปฏิสัมภิตาญาณ
65. ธรรมปฏิสัมภิตาญาณ
66. นิรุตติปฏิสัมภิตาญาณ
67. ปฏิภาณปฏิสัมภิตาญาณ
68. อินทริยโรปปัตติญาณ [ญาณ ในความหญิงและหย่อนแห่งอินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลาย]
69. อาสยานุสยญาณ [ญาณ ในฉันทะเป็นที่มานอนและกิเลสอันนอนเนื่องของสัตว์ทั้งหลาย]

70. ยมกปาฏิหาริญาณ [ญาณในยมกปาฏิหาริย์]
71. มหัทธนาสมาบัติญาณ
72. สัพพัญญุตญาณ
73. อนาวรณญาณ

6. สรุป

นิโรธสมาบัติเกิดจากการบำเพ็ญของผู้ที่เคยสำเร็จฌานและได้ญาณสามารถเข้านิโรธสมาบัติได้ แต่ในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่ามีเพียงพระอริยบุคคลระดับอนาคามีขึ้นไป ที่สามารถเข้านิโรธสมาบัติเสวยอารมณ์แห่งพระนิพพานได้ระยะเวลาในการเข้าก็ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของแต่ละท่านและความสามารถที่ท่านอยู่ในฌานนั้น อาจจะใช้เวลาที่แตกต่างกันบางท่านใช้เวลา 5 วัน 7 วัน 15 วัน 1 เดือนตามลำดับ และเมื่อท่านออกจากสมาบัติร่างกายของท่านต้องการอาหารเมื่อมีผู้ถวายอาหารมื้อแรกผลที่เกิดขึ้น หรืออานิสงสัยย่อมเกิดขึ้นในปัจจุบันชาติ คือได้รับโภคสมบัติ ทำสมบัติมีปรากฏในธรรมบทขุททกนิกายหลาย ๆ เรื่อง

ข้อสังเกต คือ ทำไมท่านไม่หิวอาหารในช่วงที่ท่านเข้าสมาบัตินั้นเป็นผลของฌานสมาบัติคือมีอารมณ์เสวยอยู่ในความสงบนิ่ง เปรียบเหมือนกับคนเราในบางครั้งที่มีความรู้สึกสุขสบายกายจนไม่ย่อยากกินข้าวกินน้ำเป็นต้น แต่อารมณ์ของสมาบัติเหนือกว่านั้นเพราะยังคงสภาพของร่างกายไม่ให้เกิดความหิวแล้วยังรักษาร่างกายให้อยู่ในสภาพเดิมได้ ถึงแม้จะมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นรอบข้าง ภายของท่านเช่นไฟไหม้ น้ำท่วม ปลวกขึ้นหุ้มตัวท่าน เป็นต้น

7. เสนอแนะ

การทำความเข้าใจเรื่องของสมาบัติ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนจำเป็นต้องคอยศึกษารูปแบบวิธีการและขั้นตอนหากผู้ไม่เคยเรียนรู้หรือศึกษาจะมองว่าเป็นเรื่อง เหลวไหลหรือเป็นเพียงการอวดอ้างฤทธิ์ที่ไม่มี ไม่สามารถพิสูจน์ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้ หรืออาจเรียกว่าเป็นการแสดงมายากลเท่านั้น จนกระทั่งถึงการหลอกลวงให้คนเกิดความหลงมกมายได้ การเข้าฌานสมาบัติ นั้น เป็นเพียงหลักการที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา สำหรับผู้ที่เข้าถึงหรือเข้าใจหลักธรรมและปฏิบัติธรรมได้อย่างลึกซึ้งซึ่งไม่แปลกที่ท่านเหล่านั้นจะทำสมาธิได้นาน เพราะโดยทั่วไปคนที่นั่งสมาธิได้นานๆ มีปรากฏเห็นโดยทั่วไป หรือแม้แต่ในลัทธิศาสนาอื่น เช่นกลุ่มสาธุโยคีในศาสนา

พราหมณ์ - ฮินดู หรือนักบวชในศาสนาเชน เป็นต้น ในส่วนของอานิสงส์ของสมาบัติที่เกิดขึ้นนั้น อาจมาจากผลบุญกุศลที่สั่งสมมาพร้อมแล้วเมื่อท่านได้ทำบุญกับพระสงฆ์ผู้ที่มีความเพียบพร้อมด้วยศีลสมาธิและปัญญาจึงเป็น อันครบสมบูรณ์แบบ เหมือนกันกับนาที่หวานข้าวใ้สุ่ยแล้ว เรียบร้อยขาดเพียงน้ำแต่เวลาต่อมาฝนตกลงมาพอดีเพียงพอที่จะให้ข้าวกล้างอกขึ้น ซึ่งเรียกว่ามีความพร้อมสิ้น ครบตามกระบวนการทำนายรอเพียงการเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่สมควร

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย. พระไตรปิฎก ฉบับสยามรัฐภาษาไทย (ฉบับหลวง 45 เล่ม)

พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรรณาสาร 2442

พระพรหมโมลี. โลกาทิปณี, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ธรรมสาร. 2543

สื่อออนไลน์

แหล่งที่มา (ออนไลน์) //<http://th.wikipedia.org/wiki/นิโรธสมาบัติ> พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ.9 ราชบัณฑิต พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, วัดราชโอรสาราม กรุงเทพฯพ.ศ.2548.

แหล่งที่มา (ออนไลน์)//<http://board.palungjit.org.f89/> ทดลองอ่าน พระไตรปิฎก-เล่ม-23-191418.html. ค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2557